

CAPUT V.

DE CONSCIENTIA LAXA.

61. Conscientia proprie dicta, seu antecedens, est *laxa* quando quis saepe ob levius motivum iudicat licere quod illicitum est vel leve peccatum esse quod reapse est grave. Similiter conscientia consequens laxa esse potest, si quis habitualiter iudicat, sine sufficienti ratione, nullum vel leve tantum peccatum a se admissum esse. Generatim utroque modo simul conscientia laxa erit.

Distingui solet conscientia laxa triplex :

1^a *Simpliciter talis*, quae praesertim oritur ex ignorantia voluntaria vel involuntaria.

2^a *Cauteriatata* seu habitualiter laxa in re gravi. Desumitur nomen ex 1 Cor. IV, 2. " In hypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam, „ Vox derivatur a verbo cauteriare (*καυτίζω*), ferro candente adurere et ita sensum adimere.

3^a *Pharisaica*, quae, in sensu stricto, designat eos qui, Phariseos imitati, gravissima Dei mandata parvi faciunt, magni autem reputant externas quasdam levisque momenti observantias. (Matth. XXIII, 23 seqq.) In sensu lato designat conscientiam quae pluris facit opera quaedam supererogatoria quam officia status.

62. Nulla nova principia de conscientia laxa danda sunt. Haec enim est status quidam et inclinatio habitualis, non autem dictamen rationis actuale a quo solo immediate et directe pendet actuum moralitas. Applicanda hic sunt quae supra statuta sunt de ignorantia voluntaria et de conscientia dubia. Manifestum est periculum talis conscientiae in rebus gravis momenti. Nam hac perversa dispositione, quam inducere solet consuetudo peccandi et remorsum contemnendi, homo impellitur ad agendum saepe cum confusa cognitione gravitatis peccati; postea autem facile id sibi indulget parumque aut nihil a se commissum iudicat. Neque tales homines a gravi peccato excusantur: quippe qui plerumque actionis suae malitiam suspicentur, vel saltem in habituali voluntate mala sese obfirmant. Exemplo sunt plurimi qui sibi fucum faciunt ratiunculis quibusdam, ex. gr. " Persuadere mihi non possum Deum tam bonum me aeternis suppliciis addicturum esse eo quod carnes die Veneris comederim vel Sacrum die Dominica omiserim. „

CAPUT VI.

DE PROBABILISMO.

§ 1. NOTIONES ET DIVISIONES.

63. Quae de probabilismo dicenda sunt, proprie ad statum conscientiae dubiae referuntur. Praebet enim probabilismus medium quo, manente dubio speculativo, evacuetur dubium practicum et formetur conscientia practice certa, quae sola est tuta morum regula. Cfr. dicta n. 51 seqq. Cum hoc argumentum summi sit momenti in re morali, paulo fusius de eo dicemus.

64. **NOTIONES.** Opinio probabilis ea est quae nititur motivo tum absolute, tum relative gravi, manente tamen prudenti formidine oppositi.

Motivum dicitur *absolute grave*, quando rem verisimilem efficit et virum prudentem ad assentiendum movere potest. Prudens autem intelligitur quicumque aptus est ad iudicium ferendum de rebus practicis, tum ex ingenii proprii acie, tum quia liber est a variis recti iudicii impedimentis, qualia sunt praeiudicia, studium partium, etc. Idem motivum erit insuper *relative grave*, si hanc vim suam movendi ad assensum servat, etiam inspectis rationibus quae in contrariam partem afferantur. Oportet ergo ut nulla ratio convincens assensum in partem oppositam trahat. Sic rationes quae in se inspectae videantur aptae ad prudentem assensum obtinendum, vim suam omnem amittunt ex quo innotescit eam cui favent sententiam ab Ecclesia reprobata esse. Attamen necessarium est ut maneat prudens formido oppositi, seu ut appareat motivum sufficienter favens parti oppositae ut etiam huic adhaereri prudenter possit. Si enim pro parte opposita nulla vel levis ratio apparet, jam habebimus certitudinem, vel strictam, vel, quae in materiis moralibus practice aequivalebit, late sumptam.

65. **DIVISIO.** Probabilitas dividitur :

1° **Ratione fundamenti quo nititur** in *intrinsicam* et *extrinsecam*. Intrinsicam est cum nititur motivis quae ex ipsa re, in se vel in circumstantiis suis inspecta, desumuntur: extrinseca, cum nititur auctoritate eorum qui hanc sententiam tenent.

Regulariter, extrinseca supponit intrinsicam, quia vir prudens nihil sine gravi ratione docere solet: unde mediate etiam nititur rationibus